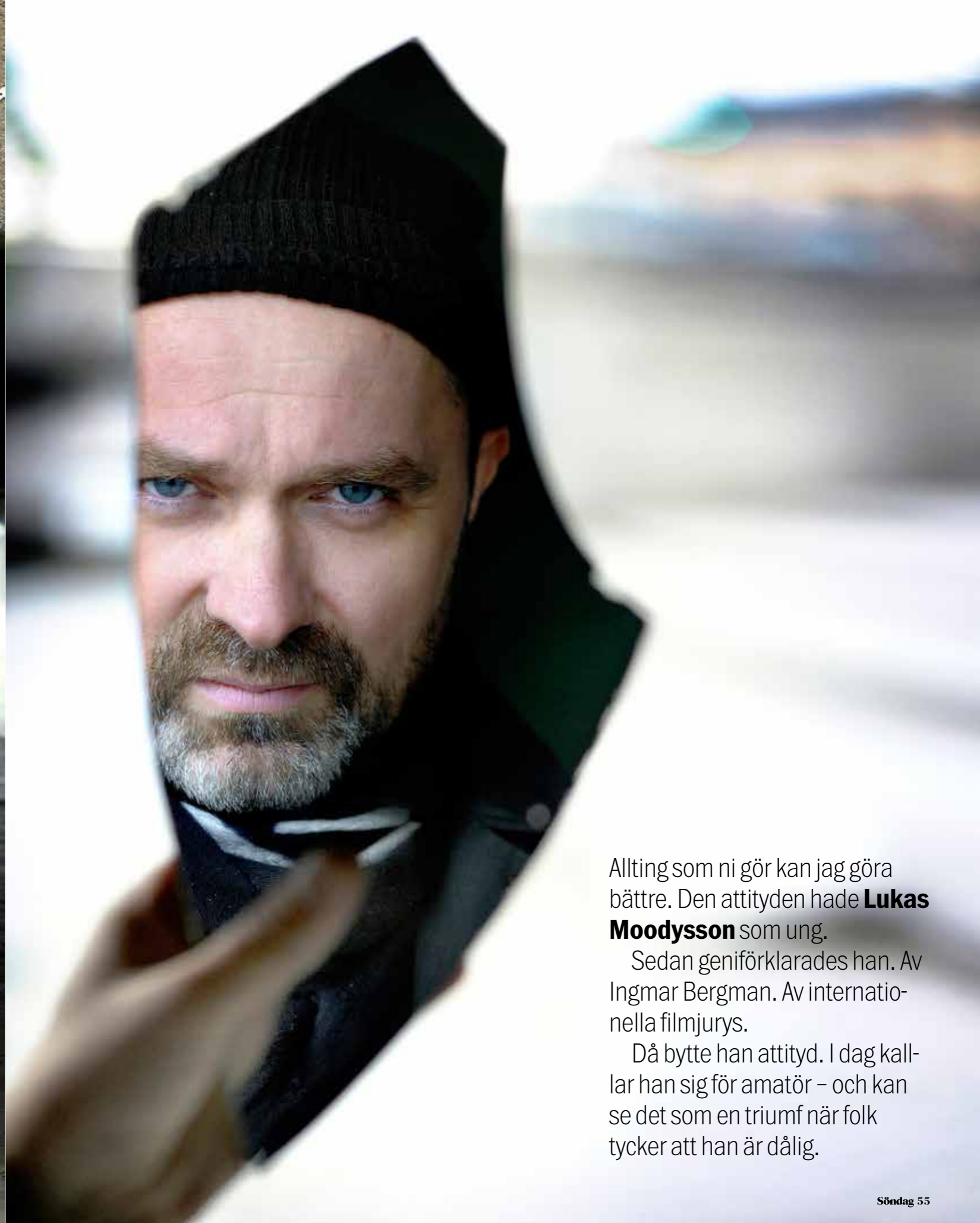

Motvillig MÄSTARE

Text: Magda Gad Foto: Maria Östlin

Allting som ni gör kan jag göra bättre. Den attityden hade **Lukas Moodysson** som ung.

Sedan geniförklarades han. Av Ingmar Bergman. Av internationella filmjurys.

Då bytte han attityd. I dag kallar han sig för amatör – och kan se det som en triumf när folk tycker att han är dålig.

”Folk ska gilla en, inte bara på Facebook utan **folk ska gilla allt** man gör och hur man ser ut. Det är skönt med människor som **inte söker det där**.”

Lukas Moodysson undrar hur en överviktig soldat smakar. Bättre eller sämre än en anorektisk ballerina? Han tänker att en film om flyktingar i Grekland ska börja med en mammografiscen. En gång planerade han att skriva en text om tortyrens historia. Han hittade själv på en egen tortyrmetod. Den smärfria tortyren. Så här beskriver han den: *Man fångar en person. Man sover honom och amputerar hans ena arm. När han vaknar berättar man för honom att om du inte gör som vi säger då kommer vi att fortsätta med nästa arm. Det kommer inte att göra ont. Men vi kommer att skära av mer och mer. Det ena benet. Sedan det andra. Sedan tar vi tungan. Sedan tar vi ögonen. Vi tar bort allt vi kan utan att döda dig. Vi gör dig till en liten boll.*

Allt detta går att läsa i Lukas Moodyssons roman *Tolv månader i skugga*.

Jag tänker på det där sista när vi sätter oss på varsin sida av ett konferensbord på Memfis films kontor på Södermalm. *Vi gör dig till en liten boll.* Jag tänker att han ser snäll ut. Jag tänker att han kanske skriver om det han är rädd för. Senare ska jag tycka att jag var självgod som drog den slutsatsen. Trodde jag var smart, när jag egentligen inte förstått någonting.

Det var bara en teori jag kom fram till eftersom något av det första han säger är:

– Jag är rädd för allting. Men inte höjder.

Under inspelningen av hans se-

naste film *Vi är bäst!* står han på taket till ett höghus. Han håller själv i kameran när två av huvudpersonerna, tjejerna Bobo och Klara, går upp dit med en kille som de båda är kåra i. De har för tunna kläder. Dimman dansar över isen, himlen är rosa. Kylan och ungdomens skörhet skär i skelettet. Solljuset är mjukt.

Lukas Moodysson vill prata om det där mjuka. Om kameran som frös. Jag vill prata om varför han ville göra filmen. Vad han ville säga med filmen. För honom är det sekundärt.

– Vad man vill säga till folk är kanske steg fyra eller något sådant. Jag tänker mycket på hur jag vill arbeta. Sådant som utifrån kan tänkas vara rätt irrationellt, som vilken kamera jag vill jobba med.

Han gungar halvt bortvänd på stolen. Letar under mössan efter ett sätt att förklara.

– Jag kommer från sidan till mina projekt. Detaljer är viktigare för mig än helheten. Den här gången ville jag ha en fransk kamera. Jag ville ha något mjukt, inte som det där tyska. Jag ville ha fransk lunch när vi jobbade. Vi lade ner enormt mycket tid på att hitta rätt gitarrer, folk tyckte att jag var dum i huvudet och jag hamnade i konflikter med scenografiavdelningen för att jag var så petig.

Han flinar åt att sin egen envishet. Åt att en film om tre 13-åriga punkttjejer i Stockholm 1982 inte har något med Frankrike att göra. Punkten kommer ju från England. Basisten Fjodor vrålade på tyska:

Staat und kapital, eins, zwei, drei, vier!

Punkvågen hade inte heller sin topp 1982. Men det var då Lukas Moodysson själv var punkare. Lyssnade på Ebba Grön och KSMB. Slog på kastruller utan att ha någon känsla för takt. Och var 13 år.

– Det var jag och min kompis Martin. Sedan var det några jobbiga typer i nian som var punkare, men dem fick man ju inte vara med. Och fick man det skulle de bli fulla och äta glas. En kille kunde slå huvudet i en lyktstolpe så att den slocknade. Vi var lite små ...

Det är tjejerna i filmen också. Lite små. De revolterar inte genom att äta glas. Berättelsen är inte mörk. Musiken är förlösande, gör det svåra i livet lättare att hantera. Man skulle kunna tro att det är Lukas Moodyssons egen punk-tillvaro som beskrivs – men det är hans frus. I alla fall på papperet. Manusets bygger på Coco Moodyssons självbiografiska serieroman *Aldrig godnatt*.

Varför Lukas Moodysson gjorde film av den vet han inte.

– Det kanske jag vet om tio år, säger han ointresserat när jag upp-repar frågan. Varför blir det något av en idé? Det är som med växter, vissa växer och vissa växer inte. Det är som att fråga varför man gillar en viss typ av mat. Just nu är jag inne i en period då jag gillar snabbmat. Jag gillar inte när det är riktiga råvaror. Jag vill ha halvfabrikat. Fiskpinningar.

Han blir tyst, som han så ofta blir, innan han vidareutvecklar:

– Om man frågar en psykolog kanske förklaringen skulle vara att man gillade den maten som liten. Att den ger trygghet. Men det kan finnas andra förklaringar. Kanske är jag bara trött på den här snob-bigheten. Att alla ska hålla på att baka sitt eget surdegsbröd och så.

Lukas Moodysson har beskrivits som ett poetiskt underbarn. Han debuterade med en diktsamling som 17-åring. Gav kaxiga intervjuer. Hävdade att vägen mellan underbarn och geni var irriterande lång, men att han förhoppningsvis skulle bli geni innan han fyllt 30.

29 år gammal hade han gjort *Fucking Åmål*. Ingmar Bergman kallade den för "en ung mästares första mästerverk". Moodysson prisades med två Guldbaggar.

Under tacktalet kom han upp på scenen i kaninöron, sa att filmen inte hörde hemma i de fina salongerna. Gav långfingret till åhörarna.

I dag säger han att han blir miss-tänksam när alla tycker samma sak.

– Det är klart att det blir enklare att leva om folk gillar det man gör, men det ligger närmare mitt sätt att tänka att ... om man står på en scen och folk buar åt en så skriker man: Fan, jag är visst bäst!

Beröm som inte kommer från kritikerkåren har han lättare för.

– Om man går och röntgar foten och en sköterska säger: "Åh, vilken fin film du har gjort." Det gillar jag ... det oväntade.

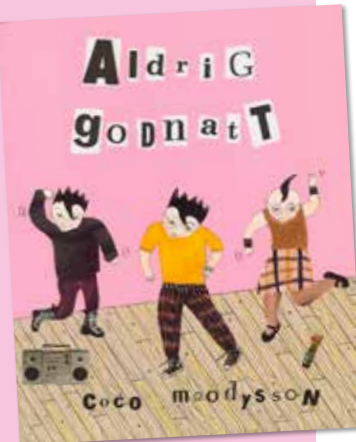
Det är en attityd som kommer från punken. När Ebba Gröns

LUKAS + COCO = SANT. "Utan min fru hade jag inte gjort någon av mina filmer. Vi umgås dygnet runt, har en lokal och sitter vägg i vägg. Mycket av det jag gör utgår från vad vi har varit med om och pratat om", säger Lukas Moodysson.

Fakta

Namn: Lukas Moodysson.
Ålder: 44.
Yrke: Regissör, manusförfattare, författare, poet.
Bor: Malmö.
Familj: Gift med Coco Moodysson, serieskapare. Barnen Emil, 17, Julius, 15, och Lily, 9.
Bakgrund: Känd för filmer som *Fucking Åmål*, *Tillsammans*, *Lilja 4-ever*, *Ett hål i mitt hjärta*, *Mammut*. Fått fyra Guldbaggar och över 30 internationella priser.
Aktuell: Med filmen *Vi är bäst!* som hade Sverigepremiär 11 oktober.

Förlagan: **Coco Moodyssons seriealbum Aldrig godnatt.**

Filmen: **Liv LeMoyne, Mira Barkhammar och Mira Grosin i Vi är bäst!**

Foto: SF

Coco Moodysson.
 Foto: JOHAN KARLSTRÖM ANDEBRATT

SOCIAL ENSTÖRING. Lukas Moodysson beskriver sig som en enstöring med ett socialt yrkesliv. "Jag känner mig mest hemma i att sitta och skriva, då är det skönt att tänka att jag ibland får träffa massa människor och göra film tillsammans."

Mental istid hamnade på Svensktoppen 1981 reagerade de mest med skam.

– Man har ju alltid tyckt att den listan är ett stort skämt och så hamnade man där själv, sa Thåström till Aftonbladet när det gav sig.

– Det kan vara en triumf när folk tycker att det man gör är dåligt, säger Moodysson nu. Det är en attityd som har gått lite förlo-rad i dag, man söker bekräftelse i större utsträckning. Folk ska gilla en, inte bara på Facebook utan folk ska gilla allt man gör och hur man ser ut. Det är skönt med människor som inte söker det där. Har man skor som man står bekvämt i så är det okej att folk inte gillar en.

Det var bra sagt.

– Kjell Grede som var min rektor på Dramatiska institutet har sagt det ännu bättre: "Man ska vara rädd om det man blir kritiserad för – det kan ju vara det som är ens särart."

Är du själv nöjd med dina filmer?

– Jag är aldrig riktigt nöjd med någonting.

Varför är det så?

– Ja, varför ... För att jag är dum, för hård mot mig själv. Det är som att jag tänker att jag är stolt över att jag testat att göra olika saker. Även om jag inte är nöjd med resultatet så är jag nöjd med försöket. Ibland är det väldigt ångestfyllt att känna så, men i bland är det också en normal känsla ... att jag får väl lyckas med något när jag är äldre och lite klokare. Jag känner mig fortfarande som en glad amatör, eller ledsen amatör.

När Lukas Moodysson verkligen var amatör hade han en motsatt känsla. Hans mamma, som i dag är författare, var bibliotekarie. Lukas fick låna hennes jobbnyckel när han ville. Han gick till biblioteket även på nätterna. Att han själv började skriva tror han inte hade med ett behov av att uttrycka sig att göra – det var mer som en lek.

– Du vet Magnus Ugglas *Allting som ni gör kan jag göra bättre*. Jag tror aldrig jag har hört den skivan, men så kände jag. Jag läste *Ett drömspel* av Strindberg när jag var 13 och tänkte att det här kan jag göra mycket bättre. Jag förstod ju ingenting av den, jag läste nog inte ens hela. Det där kommer nog från punken ... känslan att man kan göra saker fast man inte är duktig på det. Skaparglädjen.

Även om skaparångesten tagit över med åren så har glädjen ändå funnits kvar – i form av de unga amatörskådespelarna. Många tyckare har utgått från att Lukas Moodysson har valt att berätta om utsatta barn i sina filmer – offer för trafficking, pedofiler, knäppa föräldrar – i syfte att lyfta det samhällsperspektivet. Hans egen förklaring är en annan.

– Det hänger ihop med processen, att det blir lättare när man jobbar med barn. Det blir skojigt. Man spelar mer pingis, det blir enklare att ta det med en klackspark. Men det är bara ett svar. Det andra är att barnperspektivet påminner om när man skriver ... att man försöker sätta sig i ett läge där man ser världen för första gången. Att man behåller nyfikenheten, att man blir förundrad, att man inte blir blasé av att ha sett allting 22 gånger tidigare ... Att man inte bara utgår från att man vet allting, att man försöker fråga sig saker som ... vad är egentligen en apelsin?

Och nu förstår jag äntligen.

Vad är egentligen en apelsin?

Hur smakar en överviktig sol-dat?

Hur torterar man en människa?

Vi gör dig till en liten boll. □

Till sist tänker Magda:

Att Lukas Moodysson borde fridlysas. I dagens medieskval är han en raritet som inte går på alla journalistknep. En backsippa. En bergviol. Ett klådris.

”
Det kan vara en triumf när folk tycker att det man gör är dåligt

4x senaste...

... jag tänkte att jag aldrig mer vill göra film: "I Venedig på morgonen innan visningen. För att jag faktiskt kände att jag inte klarar av att visa det jag har gjort offentligt. Jag kände att jag ville åka hem."
... jag skaffade en hobby: "Jag älskar hobbies, jag tror att det är en av meningarna med livet. Det jag håller på med nu är

ett extremt stort intresse för reservoarpen-nor och bläckpennor."

... jag var rädd: "I går kväll men jag tänker inte säga varför."

... jag kände lyckorus: "Det var också häromdagen men jag tänker inte säga varför. Lyckorus och rädsla, det är sådant som jag inte berättar om offentligt."

3 favoritfilmer/tv-serier

1. *The Big Bang Theory*.
2. *The Last Picture Show* av Peter Bogdanovich.
3. *Vi barn från Bahnhof Zoo*. "Det var den bästa film jag hade sett när var i samma ålder som Bobo

& Co, cirka 13. Jag har sett om den i vuxen ålder och då var den inte lika bra men jag tror ändå att den påverkat mig mycket. Det som man gillar när man är i tonåren försvinner aldrig."

Självporträttet

” Jag kan absolut inte rita.